



Covenant & Conversation

FAMILY
EDITION

Jonathan Sacks
THE RABBI SACKS LEGACY

Vayera • וַיְרָא

MANEVİYAT ÜZERİNE ETÜTLER

RABİ LORD JONATHAN SACKS'IN (ל"ט) YAZI VE ÖĞRETİLERİNDEN

Covenant & Conversation yazılarına sağladıkları ve Harry (Chaim) Schimmel'in anısına adanan cömert sponsorlukları için Schimmel Ailesi'ne teşekkürlerimizle. "R. Chaim Schimmel'in Tora'sını, onunla ilk karşılaştığım zamandan beri severim. Sadece yüzeysel gerçekle değil, altta yatan daha derin gerçeğe olan bağlantısıyla da ilgilenmeye gayret eder. 60 yıldır kendisine eşlik eden olağanüstü eşi Anna'yla birlikte, aile, cemaat ve Tora sevgisine adanmış bir yaşam inşa ettiler. Ortaya koydukları örnek yaşamla beni fazlasıyla etkilemiş müstesna bir çift." - Rabi Sacks

Yitshak'ın Bağlanması: Yeni Bir Bakış Açısı



Özet

Avraam ve Sara, uzun yıllar süren bekleyişin ardından, nihayet Tanrı'dan bir çocuk vaadi almışlardır. Ve bu, herhangi bir çocuk değil, soylarının göklerdeki yıldızlar kadar kalabalık olacağına dair vaadin yerine getirilmesini sağlayacak kişi olacaktır. Ama yine de, beklemeye devam etmelerine rağmen çocuk hâlâ gelmemiştir. Bunun üzerine Sara, Avraam'ın, cariyesi Agar'dan bir çocuk sahibi olmasını önerir ve bu evlilik Yişmael'in doğumuyla sonuçlanır. Ancak Tanrı vaat ettiği çocuğun Yişmael olmadığını açıkça belirtir. Gerçekten de, Sara'nın yaşı ilerlemiş olmasına rağmen, Tanrı kısa bir süre sonra, oğlu Yitshak'ın gelecek yıl doğacağını müjdeler ve bu haber Sara ile Avraam'ı müthiş bir sevince boğar.

Dolayısıyla *perashan*'ın sonunda Tanrı'nın Avraam'a onca yıldan sonra doğan oğlu Yitshak'ı *korban* olarak getirme emri vermesini okumak, en hafif terimiyle irkilmemize yol açmaktadır. Yine de Avraam itaat eder, üç gün boyunca, Yitshak'ın *korban* edileceği yer olan Moriya Dağı'na doğru yolculuk eder. Tam da Avraam emri yerine getirmek üzereyken bir melek müdahale ederek Yitshak'ı kurtarır ve Avraam'a, tüm bunların bir sınav olduğunu ve kendisinin bu sınavı geçtiğini bildirir. Sınav sona ermiştir.

Elbette bu, Avraam'ın yaşamının doruk noktası, en üstün inanç sınavı ve Yahudi tarihinde bir kilometre taşıdır. Fakat bu olay bazı rahatsız edici soruları doğurmaktadır. Tanrı neden, Avraam ve Sara'ya vermiş olduğu bu armağanı, Yitshak'ı, geri almanın eşğine gelmiştir? Sedom ve Amora'nın hikâyesinde Tanrı'yla adalet konusunda tartışmış olan Avraam neden, bu acımasız görünen emre itiraz etmemiştir?

Bu olay hakkında birçok farklı açıklama vardır. Örneğin Kierkegaard'a göre bu olay, Avraam'ın Tanrı'ya olan sarsılmaz inancını ortaya koymaktadır. Rav Soloveitchik'e göre ise, bu olayın bize gösterdiği şey, bazen yenilgiyi kabul etmemiz, en derin sevgi ve arzularımızı Tanrı'nın iradesi uğruna feda etmemiz gerektirir.

Ancak Rabi Sacks farklı bir perspektif önermektedir. Tora çocukların kurban edilmesine şiddetle karşı çıkar. Bu, pagan ritüellerle bağdaşan ve Tanrı'nın gözünde iğrenç addedilen bir uygulamaydı. Öyleyse Tanrı bunu Avraam'dan neden talep etmiştir? Ve Avraam'ın Yitshak'ı kurban etmeye hazır olması nasıl övgüye değer bir eylem olarak görülebilir?

Bunu anlamak için, Tora'nın geneline hâkim olan bazı temaları göz önünde tutmamız gerekir. Öncelikle, **Tanrı, Erets Yisrael'in sahibidir**. Satılmış toprakların Yovel yılında asıl sahiplerine iade edilmesini emredebilmesinin sebebi budur (Vayikra 25:2'de belirtildiği gibi).

İkincisi, **Tanrı onları Mısır'daki kölelikten özgür kıldığından beri Bene Yisrael O'nun kullarıdır ve başkası tarafından köleleştirilemez**.

Son olarak, **evrendeki her şey nihayette Tanrı'ya aittir**. Evrenden bir şekilde faydalandığımız zaman, öncesinde bir *beraha* söylememizin sebebi budur. Bu prensipler, Tanrı'nın kanuni ve ahlaki yetkisini tesis eder.

Antik çağlarda çocuklar ebeveynlerinin malı olarak kabul edilirdi ve bu da, çocukların kurban edilmesi gibi eylemlere yol açmıştır. Tora buna hararetle karşı çıkarak, çocukların, ebeveynlerine değil, Tanrı'ya ait olduğu fikrini tesis etmeyi amaçlar. Ebeveynler yalnızca birer koruyucudan ibarettir.

Akedat Yitshak (Yitshak'ın Bağlanması) devrim niteliğindeki bu fikrin dramatik bir tasdikidir. Tüm ebeveynlere yönelik bir uyan çağırısıdır.

Gerçekten de Yitshak'ın mucizevi doğumu onu daha o aşamada farklı bir konuma oturtmuştur ve bu anlatım, çocukların birer mal olmadıkları dersinin altını çizmektedir. **İlk Yahudi çocuğun hikâyesi, tüm Yahudi çocuklar için geçerli olan bir kuralı tesis etmektedir. Tanrı, ebeveynle çocuk arasında bir boşluk oluşturmaktadır, çünkü çocukların bağımsız birer birey olarak yetişebilmek için bir yere sahip olmaları ancak o boşluğun varlığı sayesinde mümkündür.**



Şabat Sofrası için Tartışma Soruları

1. Çocukların koruyucusu/vasisi olmakla onlara sahip olmak arasındaki fark nedir?
2. Bir anne veya babanın, bir yandan çocuğunun dini inancını geliştirirken bir yandan da onun bağımsız düşünceye sahip olabilmesini desteklemesinin yolları arasında neler sayılabilir?
3. Tanrı'ya olan inancınız hangi durumda sınava tabi tutulur? Bu gibi zamanlarda güçlü ve adanmış halinizi korumanıza neler yardımcı olur?



Kısaca Peraşa

Vayera *peraşası*nda, Avraam'ın olağanüstü iyilikseverliğini, misafirperverliğini ve aile içinde yaşadığı bazı zorlukları görmekteyiz. *Peraşanın* başında Avraam ve Sara, insan kılıfına girmiş üç melek tarafından ziyaret edilir ve Avraam kısa süre önce geçirdiği *berit mila* nedeniyle zayıf olmasına rağmen ikisi bu konuklara yiyecek ve rahatlık sağlamak üzere hızla hareket ederler. Konuklarla ilgilendikleri sırada çok önemli üç mesaj alırlar: Yitshak adında bir oğulları olacağına dair kendilerine söz verilir; Sedom ve Amora'yı bekleyen ağır ceza Avraam'a bildirilir ve Avraam'ın hızla iyileşmesi sağlanır. Sedom ve Amora'nın kaderi hakkında derin bir endişeye kapılan Avraam, bu şehirleri kurtarma çabasıyla Tanrı'yla cüretkâr bir pazarlığa girer. Bu da onun güçlü adalet duygusunu ortaya koyar. Ancak Avraam'ın gayretlerine rağmen, affedilmeyi hak etmeyen Sedom imha edilir. Buna rağmen Lot ve kızları, melekler tarafından buradan tam zamanında çıkarılır.

Aile hayatı bu hafta hiç de sakin sulara seyretmemektedir. Sara'nın, Agar ve Yişmael'i aileden uzaklaştırma kararını okuduktan sonra sıra Avraam'ın tabi tutulduğu nihai inanç sınavına gelir: *Akedat Yitshak*. Avraam, Tanrı'ya olan mutlak adanmışlığı doğrultusunda oğlunu *korban* etmek üzere tüm talimatları harfiyen uygular; fakat Yitshak'ın hayatı son anda bağışlanarak Tanrı'nın merhameti ve insan yaşamının kutsiyeti ortaya koyulmuş olur.



Peraşadan Simalar

Avraam: Herkesin babası, monoteizmin paradigması ve en büyük ev sahibi.

Sara: Mizahi anlayışa sahip olağanüstü bir ev sahibesi. Ve ileri yaşında bir anne.

Yitshak: Mucize, gelecek, vaat ve neredeyse bir *korban*.

Üç Melek: Tebdil-i kıyafetle beliren *malahim*; son derece önemli mesajlar taşıyan ziyaretçiler.



Peraşadan Felsefe

Bu haftaki anahtar temalardan biri, tevazudur. Şöyle düşünün: A-Şem dünyanın sahibidir. Her şeyi O yaratmıştır ve dolayısıyla insanların, hayvanların ve diğer tüm varlıkların sahibidir. A-Şem, Avraam'dan herhangi bir şeyi talep etme yetkisine sahiptir. Herhangi bir şeyi! Ve kendisine en sadık takipçisinden ne istemektedir? Çocuğunu *korban* etmesini. Acaba Tanrı, varsayılan diğer tüm pagan ilahları gibi midir, güçlülerin zayıflar üzerindeki taleplerinin aynıklarına mı ilgi duymaktadır?

Tabii ki hayır. Anlatımın dramatik bir anında Tanrı bunun tam aksini ortaya koyar: Avraam'a durmasını söyler. Hayatı kutlamasını ve merhamet göstermesini ister.

Bu ani dönüm noktasının amacı, bizi rahatımızdan sarsmaktır. Tanrı gerçekten de her şeyin Sahibidir. Ve yine, bizi, ömür boyu sürecek, hayatı koruma ve kutlama misyonu ile görevlendiren de Bizzat Tanrı'dır.

Rabi Sacks, ebeveynlerin çocuklarını ilahlara sunamayacaklarını, zira çocuklarının sahipleri olmadıklarını belirtmektedir. *Akedat Yitshak* hikâyesi bize, Tanrı'nın tüm yaşamlara göz kulak olduğunu hatırlatmaktadır. Ve bu iyilikle birlikte Tanrı bize, hem kendi ulusumuz hem de etrafımızdaki diğer uluslar için ahlaki örnekler teşkil etmemizi emretmektedir. Karanlık günlerde birçoğumuz kendini çaresiz, hatta kuşku içinde hissedebilir. Ancak Tanrı her zaman yanımızdadır; bizi dünyaya ışık saçan birer deniz feneri olmakla görevlendirmeye devam etmektedir. Ahlağa aykırı uygulamaları sorgulayarak, doğru uğruna dimdik ayakta durarak, çocuklarımızı Tanrı'nın rehberliğindeki ahlaki pusula doğrultusunda yetiştirerek, başkalarına şefkat ve insanlık göstererek ve Tanrı'ya hizmet ederek.



Peraşayla Oyun

Haydi "Hayali Şölen" oynayalım.

Öncelikle aramızdan birini yönetici olarak seçelim. Her seferinde diğer oyunculardan her biri, bu yöneticinin kulağına, kendi gizli konunun ismini fısıldayacak (bu konuk, ünlü biri, gerçek hayattan biri, tarihi bir sima, kurgu bir karakter vb. olabilir).

Yönetici bu isimleri hatırında tutmalı ve oyunculara tüm konukları tanıtmalıdır. "Bu gece akşam yemeği için konuklarımız olacak." Tüm konuklar tanıtıldıktan sonra, 'ev sahipleri' sırayla diğer oyuncuların her birinin akşam şölenine kimi davet ettiğini tahmin etmeye çalışacak. Örneğin bir oyuncu "Sara, sen Albert Einstein'i mi davet ettin?" diye bir tahmin denemesinde bulunabilir. Eğer tahmini doğruysa, konuyu ifşa olan kişi oyun dışı kalacak ve doğru tahminde bulunan oyuncu bir tahmin hakkına daha sahip olacak. Oyun tüm ev sahipleri ile tüm davetliler doğru bir şekilde eşlendiği zaman sona erecek.

Uzman tavsiyesi: Bu oyun en iyi 5-7 kişiyle oynanabilir. Daha geniş bir grup için 'İmparatorluk' oyununa bakın. (Bu versiyonun Şabat'tan önce hazırlanması gerekecektir.)



Peraşadan Bilmece

S. Noah'ın oğlu Şem'in, Arpahşad adlı bir oğlu vardı (onu Bereşit 11'de bulabilirsiniz). Yitshak ile Arpahşad arasında hangi ortak özellik vardı?

Cevap için aşağıya bakın.



Peraşadan Pratiğe

Rabi Sacks'ın *Akeda* hakkında sunduğu yeni bakış açısına uygun olarak, şunu hatırla tutmak önemli olacaktır: Hayatlarımızdaki iyi veya kötü bir olayın ardındaki sebebi her zaman bilemesek bile, Tanrı'nın, dünyamızın nihai tedarikçisi ve koruyucusu olduğuna tam bir inanç duyabiliriz. Bunun yanında, Avraam'ın örnek teşkil ettiği üzere, bizim için zorlu bir sınav arz eden zamanlarda şahsen bir kontrol duygusu elde edebilmenin ve kendimizi güçlenmiş hissedebilmenin yollarından biri, toplumumuza aktif bir şekilde katılım göstermektir. Avraam, aile yaşamındaki daha önce görülmemiş zorlu zamanlara rağmen konuklarına misafirperverlik ve Lot'a şefkat göstermiştir. Hissettiği sancılara rağmen, kendisini başkalarının hizmetine sunmuştur. Ve Avraam bizim rol modelimizdir.

Pratikte Avraam'ın izinden nasıl gidebiliriz. Başkalarını fark edin. Gönüllü bir şeyler yapma fırsatını değerlendirmeye bakın. Bu, ihtiyaç sahipleri için yardım toplamak ve göndermek veya kendi yerel cemaatinize odaklanarak, cemaate hizmet veren bir organizasyonda gönüllü rol almak şeklinde olabilir. Hangisi olursa olsun, kuvvetli yanlarınızı kullanın ve dünyada iyiliği yaymak için bir fırsat bulun.

Bazı zamanlarda basit bir el uzatma hareketi kayda değer bir fark yaratabilir. Bir akrabanızın, dostunuzun veya komşunuzun, özellikle de yaşlı olan veya yalnızlık hisseden kişilerin hatırlarını sorup bir ihtiyacı olup olmadığına bakmakla, desteğimizi sunmuş ve cemaatimizde kimsenin yalnız veya unutulmuş olmamasını temin etmiş oluruz.

Bu küçük jest, Avraam'ın, çevresindeki insanlara yönelik şefkat ve dikkatini yansıtacak, cemaatimiz içindeki bağların güçlendirilmesine yardımcı olacaktır.



Peraşadan Bilmece

Bu haftaki cevap

C. Yitshak ve Arpahşad'ın her ikisi de babaları 100 yaşındayken doğmuştur. Arpahşad doğduğunda Şem 100 yaşındaydı (bkz. Bereşit 11:10) ve Yitshak doğduğunda Avraam 100 yaşındaydı (bkz. Bereşit 21:5).

David Woolf'un Torah IQ adlı çalışmasından uyarlanmıştır. Tora hakkında 1500 bilmece içeren bu çalışma Amazon'dan temin edilebilir.